

МѢСЕЧНО ИЛЮСТРОВАНО РЕЛИГИОЗНО СПИСАНИЕ.

Год. IX.

Октомврий, 1900.

Брой 10.

Прогресъ въ християнския животъ.

Не малко струва за всеки християнинъ да има проблескъ за сърдечния животъ на такъв човѣкъ като Апостола Павла. Често пъти ни завладѣва идеята, че той и мже отъ неговия разрѣдъ сж били отъ необикновенъ родъ сжщества; че тѣхното окръжение е било тѣй различно отъ онова на повечето човѣци; че тѣ не подлѣжли на законитѣ, прѣдъ които ние прѣкланяме глава, и че за тѣхъ е било много по-лесно да живѣятъ високъ духовенъ животъ, отколкото е изобщо за хората сега. Нѣма нужда да казваме, че тази идея е погрѣшна. Ако бѣха потребни доказателства за това, то всеки би могълъ да намѣри мѣста въ Павловитѣ послания, въ които той открива борбитѣ на собственото си сърдце. Подобенъ пасажъ се намира въ посланието му къмъ Филипянитѣ, въ който пасажъ той изповѣдва и изказва всепождаващето намѣрение на своя животъ. Той казва: „Братия, азъ не мисля себе си, че съмъ постигналъ; но едно правя, заднѣото забравямъ, а къмъ прѣднѣото се простирамъ, и тичамъ къмъ цѣльта за наградата на горнѣото отъ Бога призвание въ Христа Исуса.“ (Фил. 3; 13, 14).

Да бжде човѣкъ недоволенъ отъ несвършенство, да се стреми къмъ свършенство, и да нагласи живота си на основния тонъ на прогреса, значи да даде изразъ на дълбокъ човѣчески инстинктъ. И споредъ както

човѣцитѣ достигатъ до по-широки понятия за живота и схващатъ съставнитѣ му елементи съ по-твърда хватка, и до колкото цивилизацията става по-високо организирана, и този инстинктъ хваща по-дълбокъ коренъ и по-силно се изявява. Дѣйствиуването на този инстинктъ се изобилно проявява въ разнитѣ фази на материалния животъ, особено по отношение къмъ естетиката и социалната етика. Но най-дълбокитѣ човѣчески инстинкти трѣбва да намиратъ най-пълния и истинския си изразъ въ областта на най-високия животъ — който е живота на Духа. Ако основниятъ тонъ на материалния животъ е прогресъ, то и онзи на духовния животъ е сжщо прогресъ, защото и въ двата индиферентността (равнодушието) води къмъ бездѣйствие, и бездѣйствието докарва застой, а застоятъ съвсѣмъ малко отстои отъ смъртта.

Картината прѣдставена отъ Апостола Павла е картина на надпрѣварка въ древнитѣ поприща; тя бѣше добръ позната на Филипянитѣ. Но не всѣкога е възможно да се прилагатъ нѣща отъ материалния на дѣла отъ духовния животъ, дори и въ видъ на илюстрация (пояснение), защото поѣкога се случва илюстрацията да не илюструва. И Павелъ дори не би желалъ да забравяме заднѣото, ако това забравяне не принасяше никаква полза. Въ сжщностъ има много нѣща, които трѣбва всегда да се помнятъ, дори и това що се означава отъ „заднѣото“, защото тѣ иматъ неизказана цѣн-

ностъ, въ помощта що ни даватъ въ всѣ-кидневния животъ. Нито дори и погрѣшкитѣ, що правимъ, не трѣбва съвсѣмъ да се забравятъ. Тѣ иматъ изправителна стойностъ, и трѣбва да служатъ като сигналъ за опасностъ. Ако ги помнимъ, не ще бѣде тъй лесно да сторимъ сжщото нѣщо втори пѣтъ. Послѣ, много спомени сж скжпоцѣнни и сж извори на вджхновение, и ние не бихме искали да ги забравимъ и да можахме.

Да лишимъ християнитѣ отъ спомена за сладостта на часа на тѣхното обращение, или за нѣжнитѣ духовни служения на една благочестива майка, или за радостта, която иде отъ служението за Бога, или за честитѣ часове прѣкарани въ съобщение съ живи и духовни християни, или за хиляди опитности, които запълватъ мѣрката на тѣхния християнски животъ, значи да ги лишимъ отъ едно отъ най-скжпоцѣннитѣ имъ притѣжания. Добрѣ е да забравяме нѣкои нѣща, но добрѣ е сжщо и да помнимъ нѣкои нѣща, и ако и да сме принудени да признаемъ, че по отношение на нѣкои нѣща „напомнюването имъ е тежко намъ“, наравно истина е, че за други напомнюването е утѣшение, вджхновение и прѣбивающе задоволство, отъ притежанието на което не бихме лесно склонили да се лишамъ. И тъй, трѣбва да забравяме това, що трѣбва да се забравя, и да помнимъ това, що трѣбва да се загнѣзди въ паметта.

Но било че забравяме или помнимъ, ние трѣбва постоянно да „се простираме къмъ прѣдното“. Не е добрѣ християнинъ да стои дълго врѣме сѣ на едно мѣсто въ своята религиозна опитностъ. Прогресътъ е законътъ за духовното битие и за духовното развитие. Ние трѣбва да „тичаме къмъ цѣлѣта“, и понеже потикътъ къмъ това се дава винаги отъ вжтрѣ, то драговошно и всѣцѣло трѣбва да се вдаваме на това влечение, защото въ него се намира благоврѣмieto за духовно прѣуспѣвание. Тайнитѣ на Божието царство не се откриватъ на онѣзи, които сж застойчиви въ религиозния си животъ но на онѣзи, които „тичатъ къмъ цѣлѣта“; на тѣхъ именно се дава „наградата на горното отъ Бога призвание въ Христа Исуса“.

„Горѣ и по-горѣ,
Вънъ отъ тъмнина,
Близу, все по-близу,
До видѣлнѣ.“

Видѣло прѣсвето!
Тамъ ще съмъ блаженъ,
Дѣто съмъ напълно
Чистъ и освещенъ“.

„Скоро, все по-скоро,
Да вървя напрѣдъ,
Ако мжчнотип
И да пмамъ врѣдъ
Боже, то желая,
Въ немощитѣ си;
То се и старая;
Помогни ми ти“.

Обширността на Китай.

Китай е себесъсредоточена, горделива, надмѣнна страна, враждебна на други страни и народи. Всѣкога е билъ такъвъ. Не се е още научилъ да забрави кривитѣ си понятия за себе си и за други страни. Той е навикналъ да нарича себе си, като находящъ се „подъ небето“ или свѣта „всичкиятъ вжтрѣ въ“ четиритѣ морета, и „срѣднѣо царство“. Такива названия се дължатъ на невѣжество, а невѣжеството се дължи на уединение. Китайцитѣ сж мислили и сега мислятъ, че тѣхната е едничката страна, за която си струва да се говори.

Тѣзи условия дадени, не е толкозъ чудно, дѣто тѣ сж имали логическитѣ си послѣствия — логически за Китайцитѣ. Невѣжеството е било постоянно, самооболщението ги е докарало до надмѣнностъ, а надмѣнността е затворила вратата на Китай на външния свѣтъ; догдѣто тѣ бидоха на сила отворени. Употрѣбението на сила, причини неприятелски дѣйствия, а неприятелскитѣ дѣйствия сж докарали до голѣмо ожесточение, тъй че сега Китайцитѣ сж нападнали всички страни и народи, цивилизовани и нецивилизовани. Нѣщо прѣди десетина години китайскиятъ посланикъ въ Парижъ билъ попитанъ счита ли китайската цивилизация по-горня отъ френската. Той показалъ удивление, за дѣто му задаватъ такъвъ въпросъ и отговорилъ, че въ него нѣмало ни най-малко съмнѣние за прѣвъзходството на китайската цивилизация.

Трѣбва ли, обаче, да се чудимъ, за дѣто Китай се е считалъ самодоволенъ? Той не е „срѣднѣо царство“ на свѣта, но е на Азия. Той е разположенъ на срѣдния и на юго-източния склонъ на Азия. Той обгрѣща едно пространство отъ 5,000,000, квадратни мили.

Той съдържа третата част на Азия и десетата на цѣлата земя. Населенъ е изключително отъ китайци. Чужденцитѣ не сж още многочислени. Тѣ сж толкозъ малко, щото враждебността къмъ тѣхъ ни напомнява за библейското пророчество, че „единъ ще гони хиляди, и двама ще обръщатъ тми на бѣгъ„. Първоначалнитѣ 18 провинции на Китай се разнo прѣсмѣтватъ по пространство отъ 1,348,870 до 2,000,000 квадратни мили. Великото му поле се простира отъ Великата Стѣна на сѣверъ отъ Пекинъ до мѣстото, дѣто се влива рѣката Янгъ це Киангъ въ езерото Поянгъ — 700 мили на дължина или около 1167 километра. То включавя 210,000 квадратни мили. Това поле поддържа едно население отъ 177,000,000 жители, и е по гжсто населено отколкото коя да е друга частъ на свѣта. Рѣката Янгъ-це-Киангъ е една отъ голѣмитѣ рѣки на свѣта.

Провинциитѣ Чихли, Шантунгъ и Шанси сж тритѣ провинции, въ които сега върлува възтанието на Боксеритѣ. Провинцията Чихли съдържа почти 20,000,000 население. Пекинъ, столицата, се прѣдполага да има отъ единъ до три милиона. Провинцията Шантунгъ има около 26,000,000 население, а провинцията Шанси около 12,000,000, тѣй че прямитѣ дѣйствия на възтанието на Боксеритѣ се простиратъ на едно население отъ около 60,000,000.

Древността на Китай е частъ отъ колосалнитѣ му размѣри, както и да гледаме на страната — хронологически, исторически, политически, религиозно, и пр. Туземни писатели приписватъ на своето отечество мирняди години. Митологическата му история датува прѣди 2852 години прѣди Р. Х. Легендарната му история се простира отъ 2852 до 2205 г. прѣди Р. Х. Древната отъ 2205 до 221 прѣди Р. Х. Срѣдновековната му история се простира отъ 221 г. прѣди Р. Х. до 1368 г. Последната туземна династия е била Мингската, и се е простирала отъ 1368 до 1544 г. Манчурцитѣ сж управлявали отъ 1644 насамъ.

Цивилизованитѣ народи на свѣта ще иматъ най-трудна задача, ако прѣдприематъ да покорятъ Китай чрѣзъ сила, или чрѣзъ религия, или чрѣзъ Западна цивилизация, или съ всички наедно. (Изъ Leslie's Weekly).

Запустѣли Градове въ Китай.

По причина на особенитѣ суевѣрия на Китайцитѣ, пай-голѣмо внимание трѣбва да се обръща на третирането на единъ градъ, слѣдъ като се прѣвземе той, и нещастие ще бжде, ако съюзнитѣ сили при прѣвземаването на Тиенцинъ сж ненуждно съсипали имущества или безъ нужда сж бомбардирани и разорили стѣнитѣ. Китайцитѣ строятъ градоветѣ си тѣкмо тѣй, както строятъ къщитѣ си, или копаятъ гробоветѣ си, именно по наставленията на своитѣ „земевъпрошатели“, както ги тѣ наричатъ. Прѣди да застроятъ нѣкой градъ или да погребатъ нѣкой свой прадѣдъ, тѣзи земевъпрошатели, съ много церемонии, трѣбва да се произнесатъ благоприятно ли е избраното мѣсто, честито ли е то или не; и ако изборътъ на едно мѣсто отначало обявено за благоприятно и честито, се послѣдува отъ нѣкакво си нещастие за този, който го е избралъ, други земевъпрошатель се повикватъ, и ако тѣ се произнесатъ, че мѣстото не е честито, то веднага се напуска.

Цѣлиятъ градъ Пекинъ е билъ прѣмѣстенъ отъ първия императоръ на Монголската династия просто за туй, че неговитѣ земевъпрошатели му казали, че нещастия били съдружени съ старото мѣстоположение, и че ако иска наздраво да установи своята династия, той трѣбва да си построи нова столица. Тогазъ билъ построенъ сегашниятъ градъ Пекинъ. Стѣнитѣ на стария градъ още се виждатъ на брѣговетѣ на рѣката Хунъ, около 13 километра на юго-западъ отъ сегашния градъ, ако и да е билъ напуснатъ прѣди седемъ столѣтия. Градоветѣ разграбени отъ възтаницитѣ Тай-Пинги прѣди петдесетъ години, не сж били поправени, защото Китайцитѣ вѣрватъ, че тѣхната добротестина е била развалена. Когато градоветѣ били заети и разграбени отъ възтаницитѣ, населението ги напуснало, и съградило нови градове по-скоро отколкото да изкушава съдбата (орисницата) чрѣзъ поправяне на старитѣ градове. Китайцитѣ сж готови да напуснатъ нови къщи, ако се убѣдятъ, че мѣстоположението имъ не е честито, и почти въ всѣки градъ ще намѣрите нѣкой кварталъ изпразненъ и напуснатъ просто за туй, че е нещастенъ.

Тиенцинъ сега е разположенъ на избра-

ната отъ вѣкове за търговия мѣстностъ. Масивнитѣ му стѣни отбѣлѣзватъ мѣстото, гдѣто прѣди нѣколко столѣтня Монголитѣ слѣзали съ камитѣ си за да размѣнятъ своитѣ кожи и други продукти на степитѣ съ коприната и чая на югъ. Отъ направата на голѣмия каналъ насамъ съ установението на столицата въ Пекинъ, този градъ е много нарасналъ и е станалъ най-голѣмиятъ портъ въ Китай за китайската търговия. Населението му се простира вѣнъ отъ градскитѣ стѣни нѣколко километра по полето, а стотини и хиляди като не могатъ да намѣрятъ мѣсто въ разположения край брѣговетѣ на рѣката Пей-Хо градъ, направили си кѣщички въ корабитѣ и ладнитѣ, които пълнятъ рѣката и канала, и правятъ Тиенцинъ да изглежда като гора отъ мачти. Но всичко това ще се измѣни и търговскиятъ пѣтъ, който е работилъ цѣли вѣкове, ще се напусне, ако Китайцитѣ мислятъ, че бомбардирането и разграбването на Тиенцинъ сѣ развалили фунгшвуя му (вѣтъра и водата му).

Твърдѣ вѣроятнo е, че ако градътъ е много поврѣденъ, Китайцитѣ ще зематъ това за доказателство, че земевъпрошателството му е развалено, и оцѣлѣлата частъ ще се напусне отъ тѣхъ постепенно, като се стараятъ да съградятъ другъ градъ. Полето около Тиенцинъ е широка кална равнина, и единъ кракъ два подъ земята се намира вода. Заради това трудно ще бѣде за Китайцитѣ да намѣрятъ удобно мѣстоположение за новъ градъ, който да отговаря на идеитѣ на тѣхнитѣ земевъпрошатели. Между туй старото население ще се прѣсне, защото Китайцитѣ бѣгатъ отъ напуснатъ градъ тѣй както пълховетѣ отъ потъващъ корабъ. Загубата за всесвѣтската търговия би била въ такъвъ случай грамадна и непоправима, защото Тиенцинъ е сега единичниятъ портъ за търговията на една широка територия имѣюща население равно съ оноа на Съединенитѣ Държави на Америка (повече отъ 70,000,000).

Великитѣ усилия направени отъ Китайскитѣ дипломати да възпратъ напредването на съюзнитѣ сили къмъ Пекинъ се дължатъ главно на страха да не би да стане нѣщо, което да развали щастieto или земевъпрошателството на столицата, защото ефектътъ (дѣйствието) на такъва катастрофа върху града би билъ просто неизброимъ. Прѣснати на всѣкъждѣ изъ Китай се намиратъ остан-

китѣ на голѣми градове, масивни стѣни заграждащи хиляди кѣщи, които се събарятъ. Избѣгвани като заразени отъ чума мѣста, не е останалъ нито единъ човѣкъ да живѣе въ тѣхъ. Интереснитѣ развалини на градове, чието земевъпрошателство е пропаднало, въ старо врѣме голѣми търговски центрове, сега не се нито споменуватъ въ хартитѣ.

М. В.

Гръцкиятъ прѣводъ на Седемдесетѣтъ. *)

Езицитѣ, на които първоначално сѣ писани книгитѣ на Свещеното Писание, сѣ еврейскиятъ (и отчасти халдейскиятъ) за Ветхия и старогръцкиятъ за Новия Завѣтъ. Каноничнитѣ книги на Ветхия и Новия Завѣти сѣ писани въ разни врѣмена и страни; тѣ обаче иматъ общъ прѣдметъ, и то най-интересния и най-важния, що може да се прѣдстави на човѣческиятъ умъ. Не само по книжовната си стойностъ тѣзи книги приличатъ вниманието на всички, които копнѣятъ за словесно (рационално) учение, или се наслаждаватъ на изящни и възвишени съчинения, но и поради факта, че тѣзи книги сѣ богодадени и боговдѣхновени, който фактъ се удостоверява отъ тѣхното съдържание, ясното и право разбиране на рѣченитѣ канонични книги на Библията става всеобщъ дългъ за всички християни. Отъ тукъ се появи въ най-ранно врѣме, нуждата да се прѣведе Свещеното Писание на разни езици за да могатъ да четатъ божественитѣ и спасителни истини и човѣци принадлежащи на разни народности. Тази пужда се особено почувствува въ първитѣ врѣмена на християнството, когато послѣдното проникна въ онѣзи части на Римската Империя, гдѣто гръцкиятъ езикъ съвсѣмъ малко или почти никакъ не се е говорѣлъ.

Най-първо се усѣтила нужда да се прѣведатъ каноничнитѣ книги на Ветхия Завѣтъ за удовлетворение духовнитѣ нужди на онѣзи евреи елинисти, които живѣяли вѣнъ отъ Палестина и говорѣли гръцки. Такива най-много е имало въ Александрия, основана отъ

*) Прѣдъ видъ на воденето въ нашия печатъ полемика по новия прѣводъ на Библията и особено прѣдъ видъ на крайно прѣкалената стойностъ, която защитниците отдаватъ на прѣвода на седемдесетѣтъ, считаме за благовѣременно да запознаемъ читателитѣ сп съ този прѣводъ.

Александра Великий, столица на основаното въ Египетъ царство отъ Птолемеевата династия и сѣдалище на гръцката култура въ послѣднитѣ три вѣка прѣди Р. Х. Естествено бѣше, прочее, да се очаква прѣводътъ на каноничнитѣ книги на Ветхия Завѣтъ да се направи въ Александрия и прѣводачитѣ да бждатъ Александрийски елинисти, а не Палестински евреи, както казва общеприетото прѣдание. И дѣйствително въ Александрия се направи така наречениятъ прѣводъ на *Седемдесетътѣ*, и както се види отъ нѣкои особени гръцки думи; той е билъ направенъ отъ Александрийски елинисти (евреи говорящи гръцкия езикъ). Този прѣводъ е придобилъ голѣма важностъ отъ факта, че първитѣ Отци на Християнската Църква сж си служили изключително съ него, и първитѣ прѣводи на Ветхия Завѣтъ на други езици, латински, сирийски, арменски и славянски сж направени не отъ еврейски, а отъ гръцки — именно отъ така наречения прѣводъ на *Седемдесетътѣ*. Заради това заслужва да се разгледа внимателно този прѣводъ, за да може да се направи безпристрастно оцѣнение на неговата стойностъ, та да му се даде онова мѣсто, което той заслужва между прѣводитѣ на Священото Писание.

Първиятъ исторически отчетъ за произхождението на този прѣводъ ни дава гръцкиятъ писателъ Аристеевъ. Той е билъ, разбира се, езичникъ и любимецъ въ двореца на Египетския царъ Птолемея Филадельфа. Въ едно писмо отправено до брата си Филократа, той разказва, какъ Филадельфъ, като уреждалъ библиотека съ голѣми изживения, билъ посвѣтванъ отъ Димитрия Фалерея да се отнесе до Еврейския първосвещеникъ Елиезара да му изпрати единъ екземпляръ отъ книгата съдържаща еврейскитѣ закони. Като билъ прѣди това освободилъ чрѣзъ откупъ повече отъ 100,000 плѣнници евреи, царьтъ пратилъ Аристеевъ и Андрея въ Ерусалимъ съ писмо, съ което молилъ Елиезара да му изпрати 72 тълкователи *) по шесть отъ всѣко плѣме. Тѣ били изпратени съ великолепенъ екземпляръ отъ Закона, и били приети и гощавани отъ царя съ голѣмо почитание и щедростъ. Димитрий ги завелъ на единъ островъ, вѣроятнo островъ

Фаросъ, дѣто тѣ живѣли заедно. Прѣводътъ билъ направенъ въ 72 дѣня и билъ написанъ отъ Димитрия късь по късь слѣдъ взаимно съгласие отъ тълкователитѣ или прѣводачитѣ. Тогазъ прѣводътъ билъ публично четенъ отъ Димитрия прѣдъ нѣколцина учени евреи, нарочно повикани за тази цѣль. Тѣ го одобрили, и проклѣтци се изрѣкли противъ всички, които би държали да го измѣнятъ. Това е общеприетото прѣдание за произхождението на първия гръцки прѣводъ нарѣченъ на *Седемдесетътѣ*. Достойно за забѣлѣзване е това, дѣто прѣданието казва, че *Закоизтъ* т. е. *Петокнижието* или петътѣ книги Моисееви (*Битие, Изходъ, Левитъ, Числа и Второзаконие*) билъ прѣведенъ.

Потвърждение на това прѣдание намираме у еврейския историкъ, Иосифа (Ant. XII, 2), който изобщо е съгласенъ съ Аристеевъ; по отчета на Филона (De Vita Mosis, lib. II) различава въ нѣколко пункта отъ онзи на Аристеевъ.

Между раннитѣ гръцки отци Ирпней, епископъ Лионски (lib. iii, с. 24), разказва, че Птолемея, синъ на Лаго, като искалъ да украси Александрийската библиотека съ списанията на всички нации, поискалъ отъ Ерусалимскитѣ евреи, гръцки прѣводи на тѣхнитѣ Священни Писания; че тѣ изпратили 70 презвитери, вѣщи въ Писанията и въ равни езици; че царьтъ ги *раздѣлилъ единъ отъ другъ* и имъ заповѣдалъ на всички да прѣведатъ Священитѣ книги. Когато се явили всички прѣдъ Птолемея и му показали прѣводитѣ си, Богъ се прославилъ, защото *всичкиѣ прѣводи се оказали съгласни*, отъ начало до край, въ всѣка фраза и дума, за да знаятъ всички човѣци, *че Писанията сж прѣведени по Божие вдъхновение*.

Епифаний казва, че прѣводачитѣ били раздѣлени на двойки, въ 36 стаи, и при всѣка двойка имало по двама писци, тъй че 36 прѣвода били направени, съгласни въ всичко *по дара на Духа Светаго*. Очевидно е, че горѣ споменатитѣ отци се стараятъ да прокаратъ мнѣнието че прѣводътъ на *Седемдесетътѣ* билъ направенъ по вдъхновение Божие, отъ което лесно щѣло да се направи заключение, че рѣчениятъ прѣводъ трѣбва да се счита по авторитетъ равенъ съ оригинала.

Учениятъ Иеронимъ, обаче, свършено отхвърля цѣлата легенда за стантѣ и боговдъхновеннето на прѣвода. Той казва: „Не

*) Числото нмъ изобщо се приема да е било 70 и отъ тугъ името на прѣвода — на *Седемдесетътѣ* тълкователи.

зная кой авторъ най-напрѣдъ измислилъ съ своя лъжа килиитъ (стантъ) на Александрия за прѣвода на *Седемдесетътъ*, въ които ужъ стаи прѣводачитъ раздѣлени направили прѣвода, когато Аристей, възхвалителъ на Птоломея, и дълго врѣме по-послѣ Иосифъ (еврейския историкъ) нищо подобно не разказватъ; но казватъ, че събрани въ една базилика писали и сравнявали прѣведеното, а не че пророчествували. Защото едно нѣщо да е човѣкъ пророкъ, а друго да е тълкователъ. Въ първия случай Духътъ прѣдсказва бѣдещи нѣща; въ втория учението и богатството на думитъ прѣдаватъ това, що разумѣватъ.“ (Præf. ad Pent.).

До половината на XVII столѣтие произхождението на прѣвода на *Седемдесетътъ* тѣй, както се дава отъ Аристей, твърдо се е вървало. Сега обаче това мнѣние всеобщо се отхвърля като недостойно за приемане. Ученитъ критици върватъ, че измислицата на Лъже-Аристей почивала на дѣйствителенъ фактъ и върху три пункта на негова разказъ нѣма сжщественно различие въ мнѣнията, защото тѣ се потвърждаватъ и отъ проучването на самия прѣводъ. Тѣзи пунктове сж: (1.) Прѣводътъ е билъ направенъ въ Александрия. (2.) Той е билъ почнатъ въ врѣмето на по-раннитъ Птоломеи, около 280 г. прѣди Р. Х. (3.) Законътъ (т. е. Петокнижието) само е билъ най-първо прѣведенъ. Твърдѣ е възможно да е истина и твърдението, че единъ екземпляръ отъ прѣвода билъ поставенъ въ царската библиотека.

Но отъ кого е билъ направенъ този прѣводъ? На този въпросъ отговорътъ се намира въ самия прѣводъ, който показва, че прѣводачитъ не сж били добръ запознати съ еврейския езикъ и ни прѣдставя форми и фрази на прѣобладаващото въ Александрия грѣцко нарѣчие. Формитъ на глаголитъ *илтосан*, *пареневаласанъ* сж чисто Александрийски.

Очевидно е при това отъ вътрѣшното доказателство, що доставя самиятъ прѣводъ, че прѣводачитъ сж били нѣколцина, но навѣрно не седемдесетъ и два.

Противъ Лъже-Аристей ученитъ критици поддържатъ, че прѣводачитъ сж били *Александрийски*, а не *Палестински* евреи. Вътрѣшниятъ характеръ на цѣлия прѣводъ, особено на Петокнижието, достатъчно освидѣтелствува този фактъ.

Колкото за въпроса защо този прѣводъ различава толковъ отъ еврейския текстъ, ученитъ критици сж наклонни къмъ слѣдното мнѣние, именно, че главниятъ изворъ, отъ който произтичатъ поразителнитъ особености въ прѣвода на *Седемдесетътъ*, се намира въ раннитъ разпространени измежду евреитъ тълкования, нарѣчени *таргуми*, или *парафрази*, не писмено, но устно прѣдавани.

Сега дохождаме до най-важния въпросъ: *Прѣводътъ на Седемдесетътъ сжщественно върненъ прѣводъ ли е?* На този въпросъ отговаря самия прѣводъ:

1. Имена и думи се различно прѣвеждатъ въ разни книги, тѣй напримѣръ: еврейската дума *песахъ* (пасха) въ *Петокнижието* е прѣведена *пасха*, а въ 2 Лѣтов. 35; 6 *фасекъ*. Думата *уримъ*, *Исх.* 28; 26 е прѣведена *диносис*; въ *Второз.* 33; 8 *дили*; *Езра* 2; 63 *фотйзонтес* *Неем.* 7; 64 *фотйсон*. Думата *тумимъ* *) въ *Исх.* 28; 26 е алѣтия; *Езра* 2; 63 *тѣли*. Названието *филистимци* въ *Петокнижието* и книгата *Иисуса Навина* е *филистим*; въ другитъ книги е аллѣфили (иноплеменни). Книгитъ *Сжди*, *Рутъ* и четиритъ книги на *Царетъ* сж отличаватъ отъ другитъ съ употребението на изрѣчението *егд имъ* вмѣсто *егд*.

Характерътъ на прѣвода много различава въ разнитъ книги. *Петокнижието* или петтъ книги Моисееви сж най-добръ прѣведени. Поетическитъ книги изобщо по-небрѣжно сж прѣведени отъ историческитъ; въ първитъ читателътъ на този прѣводъ трѣбва постоянно да бди да не би неточниятъ прѣводъ на нѣкоя дума да развали цѣлото прѣдложение. Отъ поетическитъ книги *Исалмитъ* и *Притчитъ* сж най-добръ прѣведени.

Въ великигъ пророци нѣкои отъ най-важнитъ пророчества сж жалко замѣглени — за примѣръ *Ис.* 9; 1 гласи: *Туто прѣтон нѣ. Тахъ нѣи хѣра Завулон, и ги Нефталѣмъ; кѣ и липъ и тѣн паралѣан кѣ нѣран ту Иордану Галилѣа тон етѣн.* („Това първо изпий. Бържѣ извърши страна Завулонова, земя Нефталимова, и осталитъ край морето, отвѣдъ Иордана, Галилея не езичницитъ“). Прѣводътъ обаче отъ оригинала на сжщия стихъ гласи: „Но не ще бѣде такъвъ мракъ на утѣсената земя, като въ прѣжнитъ врѣмена,

*) Сжщнското значение на думитъ *уримъ* и *тумимъ* не е положително извѣстно. Вѣрва се да е *свѣтлина* и *истина*. Въ повечето прѣводи тѣзи думи стоятъ непрѣведени.

когато унижи земята Завулонъ, и земята Нефталимъ; а въ послѣднитѣ ще направи славенъ пѣтя на морето, оттамъ Иорданъ, Галилея езическа.“ Колко по-ясенъ е този стихъ отъ грѣцкия прѣводъ! И Иерем. 23; 6: *кѣ тута тѣ ѡнома аѣту ѡ калѣси аѣтѡнз Кіриосз Иоседѣк ѣн тѣс профітес* („И това е името му (съ) което ще го нарѣче Господъ, Иоседекъ между пророцитѣ“). Сжщиятъ стихъ, прѣведенъ отъ еврейски гласи: „И това е името му, съ което ще се наименува: *Господъ Правда наша*.“ Книгата на пророка Иезекиила и малкитѣ пророци, изобщо като се говори, сж по добръ прѣведени. Прѣводътъ на книгата на пророка Даниила е билъ тѣй небрѣжно направенъ, щото е билъ замѣстенъ съ прѣвода на Теодотиона. Като се постараемъ да си прѣдставимъ какъвъ е билъ прѣвода на Седемдесетѣтъ въ началото, можемъ да кажемъ, че сравненъ съ оригинала, той на много мѣста не е билъ нищо друго освѣнъ опаката страна на хубавия еврейски килимъ, показвайки общитѣ чѣрти на образаца, но по-деликатнитѣ рѣзки сж заплетени, и краища на много конци се виждатъ; или иначе казано, прѣводътъ на *Седемдесетѣтъ* е образътъ на оригинала, гледанъ прѣзъ стѣкло ненагласено на приличния фокусъ, тѣй че по-голѣмитѣ чѣрти се показватъ, но точността въ опрѣдѣленията се изгубва. Често пѣти силнитѣ изражения на еврейски биватъ смекчени въ прѣвода на *Седемдесетѣтъ*; гдѣто напримѣръ чловѣчески части се отдаватъ на Бога, вмѣсто *рѣчка Седемдесетѣтъ* прѣвеждатъ *сила*; вмѣсто *уста, слово*, и това се види каго че е нарочно направено, а не случайно.

И тѣй прѣводътъ на *Седемдесетѣтъ* е *неточенъ* и *непълненъ* и можемъ да приемемъ за правило: *никога да не градимъ доводъ върху думи или фрази отъ прѣвода на Седемдесетѣтъ безъ да ги сравнимъ съ еврейския текстъ*.

Отъ горѣказаното сме приготвени да оцѣнимъ колко струва прѣдапнито на отцитѣ, че ужъ този прѣводъ билъ направенъ по вджхновение Божие (*кат' епѣнниан ту теу*, както казва Ириней). Нека се постараемъ да си съставимъ понятие като какво значение може да има изрѣчението *вджхновение на прѣводачитѣ*. То не може да означава, че прѣводачитѣ сж били божествено движени да прибавятъ нѣщо на оригинала, защото това би значило да иматъ *вджхновението на пророцитѣ*. Всѣка та-

къва прибавка би била, въ сжщностъ, ново откровение. Нито може да означава то, че въ изрѣченията въ които *Седемдесетѣтъ* различаватъ отъ оригинала, тѣ сж били отъ Бога ржководени, било за да приспособятъ Писанията на ума на езичниците, или за други цѣли, защото и това би било равносилно съ ново откровение, а трудно е да си прѣдставимъ такъво откровение въ прѣводъ. По никой начинъ не може да се приеме *вджхновение на прѣводачи*; това мнѣние е било измислено отъ отцитѣ съ цѣль да се прѣдаде на този прѣводъ авторитетъ равенъ съ авторитета на оригинала, който, както видѣхме, той нѣма и не може да има. Съ туй не искаме да кажемъ, че този прѣводъ не принася полза. Той принася полза за сравнение тъмни мѣста въ оригинала; но като прѣводъ, той не може да има какво да било прѣимущество надъ оригинала.

Какъ да насърдаваме хората.

Велико изкуство е да знае човѣкъ какъ да насърдава мждро. Може би, че най-доброто що можете да сторите за човѣка, що е въ недоумѣние и мжнотия, е да изявите вѣрата си въ него. Тайната на обезсърдението е недовѣрие на себе си. Човѣкъ мисли, че е сторилъ всичко, що може, или пѣкъ се бои, че не ще сполучи. Приятельтъ, който показва, че вѣрва въ него, изпраца го съ ново вджхновение и довѣрие. Капитална погрѣшка е да се стараемъ да насърдаваме хората чрѣзъ малоуважаване опитванята имъ. Вие казвате на приятеля си: „О, това не е нищо; вие можете много лесно да свършите това,“ и вие сте направили товара му по-тежъкъ. Мжнотията е дѣйствителна за него. Той мисли, че вие не я разбирате, или не съчувствувате съ него. Вие не можете да му помогнете, догдѣто не приемете неговата гледна точка и видите колко сж голѣми мжнотиятъ, по неговото понятие за тѣхъ. Тогазъ можете да го насърдите, и вие ще сторите това, като му кажете, че разбирате мжнотията, но че вѣрвате, какво той може да я надвие. Тогазъ вие сте направили възвание къмъ човѣкъ, отъ човѣкъ. Той знае, че нѣкой си го разбира, и като го срѣщнете втори пѣтъ, той ще ви каже съ блѣстящото си лице: „Благодаря ви! Трудно бѣше, но го свър-

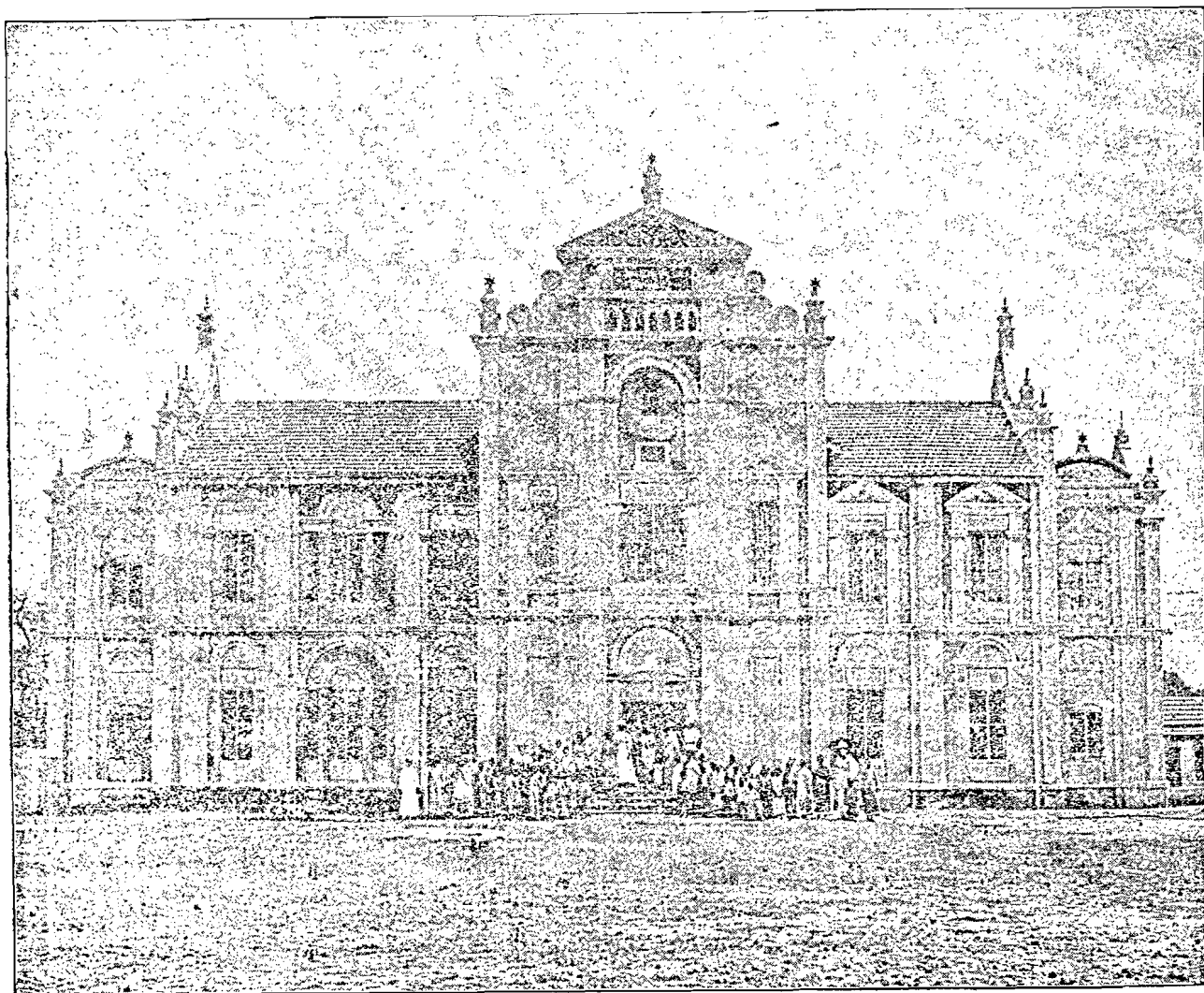
шихъ. Свършихъ го, защото вие имате вѣра въ мене, и това ме направи да имамъ вѣра въ себе си.“

Радостъ

Защо толкова Христиани иматъ толкова малко радостъ въ живота си? Защото тѣ и търсятъ въ всѣкакви недобри мѣста, и се

Тѣ сж всички сухи и безсочни. Едно нѣщо има, което дава на човѣка достойно, благородно, вѣчно веселие, и то е чувствуваното присѣствие на Младоженика.

— Планината Араратъ: — Да ли планината Араратъ е била дѣйствително мѣстото, дѣто се е спрѣлъ Ноевия Ковчегъ, е още нерѣшенъ въпросъ. Верозъ, халдейскиятъ съврѣменникъ

Сиропиталище въ Вепери. Мадрасъ, Индия, построено отъ Женското Чуждестранно Мисонерско Дружество на Метод. Епископ. Черква.

стараятъ да я издеждатъ отъ всѣкакви безсочни и сухи нѣща. „Събиратъ ли грозди отъ тръне?“ Ако туритъ зърната отъ трънетъ въ жлеба, ще ли извадите сладъкъ сокъ изъ тѣхъ? Тѣкмо това правите, когато земите удовлетворени земни наклонности, свѣтско положение, изпълнено желание и ги туритъ въ жлеба, и помислите, че изъ тѣхъ ще изведете виното на веселието. Не! Не!

на Александра великий, мисли, че мѣстото било Кюрдистанскитъ планини, на южната граница на Армения. Еврейскиятъ историкъ, Иосифъ, прави други внушения. Туземцитъ въ Армения всички мислятъ, че планината Араратъ е мѣстото. Нѣкои учени критици мислятъ че Еврейскиятъ писалъ съобразно съ вавилонското прѣдание. Общеприетото мнѣние, че Араратъ е било мѣстото.

ПОСЛѢДНЯ ДУМА.

Отъ Епископъ Винсентъ.

И тая дума е къмъ пастиритѣ. Прѣдсѣдателствующиятъ Презвитеръ, разбира се, ще стори всичко, що му е възможно; но това рѣтъ трѣбва главно да пада върхъ пастиря.

Прѣди всичко нека обърнемъ внимание на теорията, върхъ която Октомврийскитѣ ни Събрания сж основани. Тя е просто тази: Человѣцитѣ помагатъ на едно дѣло, въ което лично се интересуватъ; но тѣ не могатъ да се интересуватъ въ едно дѣло, което не разбиратъ. И хората не могатъ да разбератъ даже и стойността на едно дѣло, за което тѣ никога не мислятъ и говорятъ. За това ние трѣбва да възбудимъ у всичкитѣ си люди, стари, сръдновъзрастни и млади, живъ интересъ, относително важноста на много прѣдмети които черквата защитава и прѣдставлява, като ги заставимъ всички да мислятъ и да говорятъ по тѣзи прѣдмети. Избрали сме четири отъ тѣзи прѣдмети, за които да мислимъ, да говоримъ и да се молимъ прѣвъ мѣсець Октомврий: „Класнитѣ Събрания“, „Мѣстнитѣ Проповѣдници“, „Фондѣтъ на XX Вѣкъ“, и „Прямитѣ и налѣжащи нужди на Черквата.“

Сега задачата е: Какъ да накараме всѣкого едногo да мисли и говори върхъ тѣзи прѣдмети? Лесно е да поведемъ проповѣдницитѣ и по-старитѣ членове. Но какъ да поведемъ равнодушни хора, свѣтски хора (и такива нерѣдко се намиратъ въ черквата), младежитѣ, срамежливи и страхливи хора, растящи момчета и момичета — тази е мъжната задача прѣдъ нашитѣ проповѣдници идущия мѣсець. Тѣхъ всички ги помнѣте!

Твърдото рѣшение на всѣки проповѣдникъ да тури въ дѣйствиe по мъдръ начинъ горѣпоменатитѣ внушения, ще се увѣчае съ добъръ успѣхъ. Такова рѣшение настоятелно прѣпорѣчвамъ.

Двама души могатъ да държатъ едно Октомврийско Събрание — на улицата, на влака, на трапезата, у дома, въ дукияна, въ черквата, кадѣто и да е. Трима или четворица да сж е малко по-добрѣ отъ двама. По-голъми „събрания“ сж възможни. Оязи е мъдръ пастирь, който ще може въ края на Октомврий да каже: „Едва ли има единъ отъ моето паство който да не е говорилъ върхъ единъ или повече отъ опрѣдѣленитѣ прѣдмети.“

Друго: държете протоколъ за числото на тѣзи малки „събрания.“ Забѣлѣзвайте числото на присѣтствующитѣ въ всѣко „събрание.“ И записвайте „точкитѣ“ внушенията, доводитѣ, опитноститѣ направени върхъ всѣкой единъ отъ четиритѣ прѣдмета. Тогава рапортирайте резултатитѣ на Прѣдсѣдателствующия Презвитеръ за да ги рапортира и той на Епископа.

Нека събудимъ черквитѣ си както никога понапрѣдъ не сж били събуджани, и по този начинъ да увеличимъ силата на Класното Събрание, числото и полезността на Мѣстнитѣ Проповѣдници, да дадемъ своята лепта въ съкровището на Фонда на XX вѣкъ, и да мислимъ здраво, да говоримъ свободно и да се молимъ усърдно, до като намѣримъ и почувствуваме до дълбочинната на сърдцата си коя е най-великата нужда въ днешно врѣме на нашата възлюблена черква.

„Що Видишъ Ти?“

Английскитѣ писателъ Рѣскинъ е билъ правъ, когато е училъ, че гледачѣтъ е по-великъ отъ мислителя. Гледачѣтъ е главниятъ човѣкъ. Древнитѣ пророци били нарѣчени гледачи, защото притѣжавали способността да виждатъ нѣща, които били скрити отъ очитѣ на други. Тѣ били освѣтлени отъ Духа Господень, и кръгѣтъ на тѣхното видѣние е билъ разширенъ. Тѣ имали прѣдвидливостъ и прозорливостъ.

Великитѣ изобрѣтатели и откриватели обикновено сж били велики гледачи. Не случайно открилъ Колумбъ Западния материкъ, Кеплеръ орбититѣ на планетитѣ: не случайно измислилъ Галилей телескопа и Морсѣ телеграфа. Тѣзи мъже по-добрѣ разбирали нѣщата около си отколкото други човѣци, и, търсейки нѣщо, що можели да намѣрятъ само съ вѣра, тѣ намѣрили което търсели.

Нѣкои човѣци виждатъ повече отъ други въ великитѣ движения, що ставатъ сега между народитѣ на земята. Едно отъ най-важнитѣ отъ тѣзи е мисионерското движение. Сегисъ тогисъ срѣщаме човѣкъ, който не намира нищо похвално въ мисионерския духъ на черквитѣ, въ грамаднитѣ парични волни помощи, що се даватъ за унапрѣждане на каузата (дѣлото), и въ себепожертвованието и героизма на мъжетѣ и женитѣ, които оти-

ватъ въ езически страни за да проповѣдватъ Евангелието на Божието царство. Свѣтскитѣ вѣстници ги характеризиратъ като доброжелателни, но заблудени християни, прѣдадени на безцѣлно прѣдприятие, и настояватъ че трѣбва да бждатъ повикани назадъ прѣди да възбудятъ безкрайна борба между великитѣ цивилизовани държави и езически народи. Дори интелигентни и образовани мъже, които сж обширно пжтували въ чужди страни, казватъ, че не сж видѣли добри резултати отъ трудоветѣ на мисионеритѣ. Това не е за чудене. Въ врѣмето на Господа нашего значението на най-важнитѣ събития на врѣмето било скрито отъ „мждритѣ и разумнитѣ,“ а открито на младенци.

Книжнициитѣ и фарисеитѣ и началнициитѣ на народа не виждали нищо добро въ Иисуса и Неговото дѣло. Тѣ мислили, че услуга стрували Богу съ умъртвяването Му. Нѣколцина мъже и жени гледали на Него съ незабулено лице. Нѣколцина, които живѣли дълго врѣме прѣди Той да дойде на свѣта и нѣколцина, които сж живѣли, откакъ е Той дошелъ, видѣли сж Го много по-ясно, отколкото онѣзи, които Го видѣха лице съ лице. Авраамъ видѣ Негова день и се зарадва. „Блажени сж очитѣ ви, защото виждатъ,“ каза Иисусъ на Своитѣ ученици. Мнозина иматъ очи, но не виждатъ.

Сжщинското значение на животрепещущитѣ събития въ днешно врѣме малцина разбиратъ. Дори и онѣзи, които занимаватъ видни постове въ народнитѣ работи, често не виждатъ ясно това, що става. Царѣтѣ, прѣдсѣдатели, сенатори, генерали, адмиралы, държавници издаватъ укази, прокламации и прикази. Тѣ се намиратъ посрѣдъ бързото течение на събитията, и при все това, като правило, тѣ само виждатъ повърхностното вълнение. Тѣ гледатъ отъ гледна точка на политикани и военни експерти. Тѣ често биватъ заслѣпени отъ себелюбие и властолюбие.

Този е най-великиятъ вѣкъ на свѣта. Всѣки интелигентенъ наблюдател може да види бързия прогресъ направенъ прѣзъ послѣдното половинъ столѣтие, и да разбере нѣкои отъ прѣимущества, на които се радваме, и отъ които сж били лишени нашитѣ прадѣди. Но главнитѣ прѣимущества на този вѣкъ не се забѣлѣзватъ отъ обикновения интелигентенъ наблюдател. Тѣ не лѣжатъ на повърхността. Както Американскитѣ ин-

дийци не знаели нищо за минералнитѣ и земледѣлчески съкровища подъ нозѣтѣ имъ, тѣй и хората отъ днешния родъ не знаятъ за още по-драгоцѣннитѣ съкровища, лѣжащи подъ нозѣтѣ и очакващи откриване и присвояване. Ние сме „твари движущи се въ до неигдѣ непознатъ свѣтъ.“ Гледачи ще възстанатъ, които ще откриятъ тѣзи прѣимущества и ще посочатъ на употребата имъ. Тогазъ ще настане зората на най-великата епоха въ прогреса на свѣта.

Нѣкой е казалъ, „Милтонъ е, наистина, видѣлъ въ своята слѣпота по-хубави видѣния, и Бетховенъ въ своята глухота е чулъ по-небесна музика, отколкото можемъ повечето отъ насъ да се надѣваме, че ще се наслаждаваме.“ Не е потрѣбно да изгуби човѣкъ зрѣнието на тѣлесното око за да се отвори душевното му око. Външното око се освѣтлява отъ слънцето на небесата; вътрѣшното око може да се освѣтли само отъ Слънцето на правдата. Блажени чистосърдечнитѣ, защото тѣ ще видятъ Бога.“ Когато човѣкъ види Бога, то и всичко принадлежащо на Неговото царство, се вижда. Когато слънцето се скрие, цѣлиятъ свѣтъ бива покритъ въ тъмнина. Когато слънцето изгрѣе, то открива не само себе си, но и всичко друго. Нека ходимъ въ видѣлината и ще видимъ ясно.

Дори и малко свѣтлина вътрѣ, прави голѣма разлика въ живота на човѣка. Онѣзи, които гледатъ нагорѣ, виждатъ повече и живѣятъ по-добрѣ отъ онѣзи, които гледатъ на долу. Човѣкъ съ весело сърдце има по-свѣтълъ изгледъ, отколкото човѣкъ, който ходи посрѣдъ сѣнки.

Невъзможно е за конечния умъ да разбере продължението на вѣчността. Илюстрацини помагатъ малко. Единъ казва, че вѣчността може да се илюструва тѣй: „Ако се състоеше земята отъ пѣсѣчни зърна, и ако можеше една птичка да земе по едно зърно въ устата си и да лѣти деня и ноця къмъ слънцето, което отстои 90,000,000 отъ земята, и го остави тамъ, и се върне да земе друго, като пжтува до слънцето и обратно—като зема сто мили на часъ—въ двѣста години и би могла да продължи пжтуването си, догдѣ сложи на слънцето послѣдното зърно на земята, то тогазъ вѣчността ще да е само почнала!“

За Младитѣ.

Побѣдата на Артура.

(Продължение и край.)

При първо виждане на лицето на баща му, Артуръ скочи. Нѣщо се бѣ случило, той можѣ да види. Съ особена усмивка на лицето си Г-нъ Костонъ сложи двѣтъ си ръцѣ на раменѣтъ на сина си.

„Отъ гдѣ зе ти ябълкитѣ, Артуре?“ попита той. „Ние нѣмаме дърво, което да ражда такива червени ябълки.“

„Не“, бѣше късиятъ отговоръ, „но Чичо Тедъ има.“

„Ха!“ изсмѣ се баща му, „мене пѣкъ не ми и дойде на умъ за това. Ти си изкусенъ младъ съзаклѣтникъ, сине мой, но азъ се гордѣя съ тебе. Но що ти е сега?“

„Моля ти се, дигни си ръцѣтъ, татко, ако обичашъ“, каза Артуръ, тъй прочувствено, че баща му съ смѣхъ се извини. „Но какъ узна ти това?“ подзе страдалецътъ.

„Най-първо Бенъ и азъ имахме дълго свиждане въ плѣвника, въ което той ме помоли да се не сърдя, защото билъ увѣренъ, ако и да не можалъ да разбере, че ти само си се приструвалъ да си зель ябълкитѣ, за да го закрилишъ. Той изглеждаше много уплашенъ, и очевидно ме помисли за чудовище, което боя се, че бѣхъ днесъ слѣдъ пладнѣ, не ли, синко? Тогазъ, като си намирахъ вина, за дѣто бѣхъ тъй бързъ, дойде писамце отъ Г-на Браунъ, въ което той се извиняваше за погрѣшката си, понеже узналъ, че неговитѣ момчета зели ябълкитѣ, ако и частно да е на мнѣние, че тебе трѣбва да се даде хубава плѣсница, за дѣто си го излъгалъ.“

Артуръ се весело изсмѣ, защото той се почувствува много облекченъ отъ обрата, що бѣ зела работата. „Че то бѣше много лесна работа, татко!“ каза той. „Никога не съмъ виждалъ човѣкъ тъй лесно да се мами. Г-нъ Браунъ ме попита, кой откъсна ябълкитѣ, и разбира се, отговорихъ, че азъ ги откъснахъ. Чичо Тедъ ми каза, да си откъсна колкото искамъ, когато бѣхъ въ Фенбери миналата седмица, и случи се, че ми бѣха останали тритѣ онѣзи ябълки. И азъ дѣйствително ходихъ въ овощарницата му тази заранъ. Минахъ прѣзъ тамъ, когато занесохъ писамцето ти на свещеника.“

„Горкия ми синъ!“ съ смѣхъ каза баща му. „Тогазъ всичкитѣ ти страдания сж били не-

заслужени. Нѣма нищо! Ми се струва, че можешъ да се гордѣшъ съ ранитѣ като единъ войникъ. И пакъ мисля, че ще трѣбва да има нѣкакво си възнаграждение, не ли? Я ми кажп едно отъ стотината нѣща що би много желалъ да имашъ.“

Артуръ сѣдѣше на колѣнитѣ на килимчето до баща си. Той го погледна живо. „Мога ли наистина да попрося каквото ми се иска?“ каза той.

„Добрѣ“, бѣше насмѣшиниятъ отговоръ, „ти нѣкакъ много си пазилъ раменѣтъ, синко, но недѣй качи сумата много нависоко. Не съмъ станалъ още милионеръ, знаешъ.“

Артуръ се вгледа въ огъня толковъ врѣме, щото баща му и майка му си размѣниха погледи изказващи изненада. Тогава, съ единъ за него страхливъ тонъ, той каза усърдно:

„Тате, има едно нѣщо, което много ми се иска! Бенъ казва, че не може да стои въ училище, защото нѣма книги, дрехи и други нѣща. Той много би желалъ да продължава учението си, и е много способенъ — много по-способенъ отъ мене. Майка му казва, че тя ще гледъ да прѣкара съ малкото пари, що той може да спечели, но книгитѣ струватъ много пари, и дрехитѣ му сж станали на парцали. Не би ли могълъ ти“ — и говорителътъ хвана баща си за ръката — „не би коствувало много повече да купишъ двѣ книги отколкото една, и азъ ще гледамъ да ми траятъ дрѣхитѣ два пѣти повече отколкото сега. Мислишъ ли, че ще можешъ да сторишъ това, тате? Много му се иска да остане въ училище!“ и очитѣ му изказваха усърдно желание като той гледаше въ очитѣ на баща си.

Г-нъ Костонъ бѣше сериозенъ и не отговори изведнѣжъ. „Знаешъ ли, Артуре“, каза той най-послѣ, „че не е малко нѣщо това, що ти просишъ. Двѣ книги струватъ тъкмо два пѣти повече отколкото една, и сжщо тъй и съ момченски костюми. До колкото разбихъ, ти искашъ да се грижа и за Бена тъкмо тъй, както се грижа за тебе. Това би било голѣма отговорностъ, сине мой.“

„Но, тате“, — и гласътъ на говорителя стана много нѣженъ — „щѣше да има и малкото Тедди, знаешъ“.

„Че това спомѣнуване за милото му братче близначе, което му бѣше другаръ шестъ години, и бѣше се прѣселило на горното жилище, като го остави да си играе самъ, щѣше

да има не малко тежестъ, Артуръ добръ знаеше, но и той не можеше да отгатне каква тежестъ щеше да има. Мълчание последва за дълго време, и тогазъ баща му се обърна къмъ него.

„Но и друга мъכותия прѣдвиждамъ“, забѣлѣжи той съ усмивка. „Извѣстно лице не показва снощи твърдѣ добъръ нравъ. Не зная да ли изпититѣ не сж до нейгдѣ причината за това.“

Артуръ се попричерви малко, и навезде очи. „Да, зная това“, каза той. „Но, тате“, — и туку той си пакъ подигна очитѣ — „ти каза, че съмъ много горделивъ, и ако той излѣзе първъ на изпититѣ — което, разбира се, щеше да стори, че съ време съмъ щѣлъ да навикна на това, не ли? Азъ не бихъ могълъ да дигамъ шумъ за това всѣки пжтъ, и не искамъ да бжда горделивъ — и ревнивъ.“

Г-нъ Кастонъ сложи тихо ржката си на главата на сина си, но не даде другъ отговоръ, и пакъ настана дълго мълчание.

Тогазъ Артуръ, съ пакостливъ погледъ се обърна къмъ баща си.

„Не знаещъ, какво силно главоболие имамъ татко!“ забѣлѣжи той.

Това подѣйствува.

„Горкичкия!“ каза баща му засмѣно. „А си полегни малко на възглавницитѣ на канпето? Ти трѣбва наистина да бждешъ възнаграденъ. Не можешъ ли оти кадѣ Бенови да го поканишъ да дойде утрѣ на чай? Тогазъ ще можемъ да поговоримъ за новия планъ. Той навѣрно трѣбва да се тури въ дѣйствиe, ми се чини, и нека се надѣемъ че ще се окаже тъй сполучливъ както и другия!“

КРИТИЧЕСКИ ОТДѢЛЪ.

„Протестанството истинска Христова Черква ли е?“ (Християнски Книжки № 6).

Въ Самоковъ наскоро се е почнало двумѣсечно религиозно-нравствено издание „Християнски Книжки“ *) цѣлѣта на които е „да удовлетворятъ отдавна и осѣтно чувствованията у насъ потребностъ отъ популярни, достъпни за всѣкого по изложение и цѣли

книжки, които, като иматъ за прѣдметъ на съдържанието си въпроситѣ на християнското знание въ различнитѣ му области, да даватъ полезно духовно-назидателно четиво за всѣкой единъ добъръ българинъ християнинъ.“ Цѣлѣта е, както виждатъ читателитѣ, похвална, и ние не можемъ да не желаемъ успѣхъ на това издание. Съжалѣваме само, дѣто редакцията не е достатѣчна осторожна въ избора на прѣдметитѣ и въ книжката си (№ 6) е избрала полемически прѣдметъ: „Протестанството истинска Христова Черква ли е?“ Споредъ насъ такива чисто полемически прѣдмети трѣбва да се избѣгватъ, защото тѣ въ днешно време, особено у насъ, повече вреда принасятъ стколкото полза. Борбата, която трѣбва да се води днесъ не е борба между Източно Православието и Протестанството, но между християнството и безвѣрието. Въ унапрѣдването на християнството трѣбва живо да се интересуватъ всички християни, на която черква и да принадлежатъ тѣ. Безвѣрницитѣ нападатъ християнството изобщо т. е. всички християнски черкни, и заради това последнитѣ трѣбва да бждатъ съгласни да защищаватъ основнитѣ учения на християнството, които почиватъ на вѣчнитѣ начала на истината, тъй както ни я е Богъ открилъ въ словото Си. Книжката „Протестанството истинска Христова Черква ли е“, която ще разгледаме на кжсо, може да заблуди читателитѣ, да ги направи фанатици, да стѣсни възгледоветѣ имъ, като втѣлпи тѣсното и противно на евангелието учение, че едничката съборна апостолска черква е Православната черква. Това обаче нѣма да направи читателя по-добъръ, по-живъ, по-чистъ и по светъ християнинъ. Време е дошло вече да се питатъ християнитѣ коя е най-живата черква, коя черква се старае да разпространява Христовитѣ учения и да помага на членоветѣ си да ги живѣятъ въ живота си, а не коя черква има най-високи претенции. Хората сж вече сити на претенции; тѣ искатъ да видятъ нѣщо похубаво, по-достойно за приемане отъ високи и съ нищо недоказани претенции. Въ кржга на черковни претенции най-високо стои Римо-Католическата Черква. Извѣстно е обаче, че рѣчената черква не е могла да въспре пороя на атеизма и безвѣрието въ Франция, Италия и Испания. Слѣдъ Римо-Католическата Черква по черковни претен-

*) Подъ редакторството на Перидиаконъ Борисъ и Г. Шивачевъ, учители при Самоковското Богословско Училище.

ции иде Източно-Православната; но и тя не е могла да възпре умножението на крайно безнравствени секти въ Русия, нито е сполучила до сега да прѣмахне крайно унижителното невѣжество и суевѣрие, що владѣе между масата на селското православно население въ Русия. Прѣдъ видъ на всичко туй, прѣстѣпно е да разискваме въпроса: „Протестанството истинска Христова черква ли е?“, когато хиляди, ей и милиони православни християни не знаятъ що е Христова черква. Има хиляди пѣти по-важни въпроси отъ този за разискване и на тѣхъ трѣбва да обърнемъ внимание, ако искаме да се подигнемъ нравствено и духовно като народъ. Извѣстно е, че нашиятъ народъ е духовно отпадналъ. Всѣкой интелигентенъ българинъ трѣбва да се пита: Кои сж причинитѣ на този отпадъкъ? Какво трѣбва да сторимъ за събуждане религиозенъ духъ у народа ни? Какви мѣрки да се зематъ за подигане на духовенството и за проповѣждане на евангелието по градоветѣ и селата? Като духовенството не може да удовлетвори духовнитѣ нужди на православнитѣ, не е ли врѣме измежду по-добри приготвенитѣ и духовно по-живи миряни да се назначатъ нѣколцина околийски свещенопроповѣдници, които всѣка Св. Недѣля и въ по-важнитѣ празници да проповѣдватъ евангелието по селата? Ето въпроси отъ жизнена важностъ, които „Християнски Книжки“, ще сторятъ добръ сериозно да разискватъ. За да покажемъ колко нелѣпи сж сжжденията на книжката „Протестанството истинска Христова черква ли е?“ ще цитираме заключението ѝ: „А ако нито една отъ протестантскитѣ сектански общини не може да покаже непрѣкъсната нишка на своето съществуване отъ врѣмето на апостолитѣ и, освѣнъ това, не може да докаже съгласието на учението си, съ учението на коя да е отъ древнитѣ черкви, то слѣдва, че нито една отъ тѣзи общини не може да бѣде наречена истинска Христова черква, основана за спасението на чловѣцитѣ.“ Ние питае прѣводачитѣ на въпросната книжка *) защо не сж помислили малко прѣди да се рѣшатъ да хранятъ наивнитѣ си читатели съ такива нелѣпости? Протестантскитѣ общини не можели да покажатъ

непрѣкъсната нишка на своето съществуване отъ врѣмето на апостолитѣ, слѣдователно не можали да се нарекатъ Христова черква. Такива безсмислици не заслужватъ отговоръ; тѣ си носятъ опровержението въ себе си. И авторътъ и прѣводачитѣ гледатъ на външната страна на черквата, отъ която страна хората сж се наситили. Не апостолско прѣмство търсятъ сега разумнитѣ хора, но апостолска ревностъ въ проповѣждане на евангелието, апостолско себеотрицание, апостолска чистота и светостъ въ живота. Нека ни докажатъ прѣводачитѣ на разгледваната отъ насъ книжка, че тѣзи качества ги има у православното духовенство, и тогазъ и ние ще се радваме съ тѣхъ.

Не можели протестанскитѣ общини да докажатъ съгласието на учението си съ учението на коя да е отъ древнитѣ черкви. Ние сме увѣрени, че протестантитѣ могатъ много по-лесно да докажатъ „съгласието на учението си съ учението на коя да е отъ древнитѣ черкви“ отколкото Източно-Православнитѣ. Нека ни докажатъ послѣднитѣ „съгласието на учението си съ учението на коя да е отъ древнитѣ черкви.“ Отстъпването отъ простотата на апостолското учение почна още отъ II вѣкъ слѣдъ Христа, и пакъ православнитѣ богослови, които много добръ знаятъ това, се мжчатъ да заблуждаватъ наивнитѣ си читатели, че ужъ учението на сегашното Източно-Православие било съгласно съ учението на древнитѣ християнски черкви. Бждѣте малко по-свѣстни, господа. Богъ да помогне да напуснемъ всѣка безполезна полемика. Да се постареемъ да дадемъ съществена духовна храна на всички християни въ нашето отечество.

Въ земята на Пигментъ въ Срѣдня Африка.

Твърдѣ интересенъ отчетъ за пигментъ на Срѣдня Африка се дава отъ А. Б. Лондъ, единъ отъ английскитѣ мисионери, въ неговата наскоро издадена книга: „Въ Земята на Пигментъ и на Канибалитѣ.“ Първото му свиждане съ тѣхъ станало въ едно отворено въ гората мѣсто. Като четѣлъ една книга, забѣлѣжилъ, че малки лица го гледали отъ гората. Той си прострѣлъ ржката въ знакъ на приятелски поздравъ. Полека и твърдѣ свѣтливо пристѣпило напредъ едно джудже, изгледало бѣлия чловѣкъ съ очуд-

*) Тя е прѣведена отъ руски изъ „Объ истинной церкви Христовой“ отъ свещ. Н. Кутеповъ.

ване и си покрило лицето съ рѣцѣтъ. Други джуджета (пигмеи) скоро се явили подиръ водителя си. „Сега,“ казва той, „можахъ добръ да изгледамъ посѣтителитѣ си, и това което естествено най-много ме очуди, бѣше низкиятъ имъ растъ. Но, ако и да бѣха много низки на растъ — около 4 крака, както се по-послѣ оказа съ точно измѣрение — пакъ тѣлосложението имъ показваше физическа сила, която нечесто се вижда въ африкански раси. Тѣ имаха широки гърди и хубаво развити мускули, кжсъ дебелъ вратъ и валчеста глава, краката имъ бѣха сжщо дебели и яки. Гърдитѣ имъ бѣха покрити съ черни, кждрави косми, и повечето мжже имаха черни бради. Всѣкой си носѣше или лжкъ и тулъ съ стрѣли или кжси копия за хвърляне. Около мишцитѣ си тѣ носѣха халки, и нѣкои носѣха подобни халки и около вратоветѣ си. Азъ се разговорихъ съ кжсия човѣкъ, който знаеше торския езикъ, и много зачуденъ останахъ отъ живия начинъ, по който той отговаряше на моитѣ въпроси. Езика той не знаеше добръ, и често употрѣбляваше думи, които ми бѣха странни, и които приличаха на пигмейския езикъ, но пакъ той говорѣше доста добръ за да мога да го слѣдвамъ.

„Пигмейскиятъ (на джуджетата) водителъ обясни, че неговиятъ край ималъ на дължица седемъ деня пжтъ и шесть на ширъ. Послѣ го попитахъ за числото на неговитѣ люди, и той зѣ една пржчица и я разчупи на нѣколко кжсчета, около четиридесетъ, и тогазъ ми каза, че всѣко кжсче прѣдставлявало по единъ главатаръ, който си ималъ по нѣколко послѣдователи; нѣкои имали двѣста, други само петдесетъ, а нѣколцина имали до петъ стотинъ. Лесно бѣше тогазъ да се прѣсмѣтне, че сборътъ на всички възлиза до около десетъ хиляди.

„Той ми каза, че отдавна знаелъ за моето дохождане, и азъ го попитахъ ‚Какъ тѣй?‘ Той каза, че ме видѣлъ прѣди нѣколко деня. ‚Видѣ ме!‘ казахъ азъ. ‚Кога ме ти видѣ?‘ ‚Азъ съмъ те виждалъ шесть деня изъ гората‘. ‚Но азъ тебе не видѣхъ‘, казахъ азъ, и той се изсмѣ весело и прибави: ‚Ти не можеше да ме видишъ, но азъ те видѣхъ‘. При понататъшно разпитване узнахъ, че всѣкой единъ отъ тѣзи джуджета наблюдавалъ всѣко наше движение изъ гората, безъ ние ни най-малко да подозираме такъво нѣщо. При всѣкъ нашъ лагеръ тѣ се навъртали около насъ и

скрити задъ дърветата хубаво ни изглеждали, като сме минували. Защо не ни нападнали бѣше въпросъ, който често се подигаше въ ума ми. Ако тѣ сж тѣй крадливи и злобни, както сж ги прѣдставяли, защо не ни сториха зло? Ние бѣхме съвършено въ тѣхни рѣцѣ, особено прѣзъ послѣднитѣ шесть деня. Може би, че самото наше безсилие ни закрили — тѣ сж видѣли, че ние не сме като другитѣ бѣли хора, които бѣха минали прѣзъ тѣхната гора, въоржжени съ пушки, и послѣдвани отъ нѣколко войници; или цѣкъ може да ме сж чули, като съмъ говорилъ на торския езикъ на момчетата си, и това ги е успокоило. Твърдо вѣрвамъ, обаче, че тѣ не сж такива коварни хора, както изобщо се прѣдполага, но както повечето африканци, когато не имъ струватъ зло, и тѣ никому нищо не казватъ.“ — (Изъ Pall Mall Gazette).

ПОЛЗА ОТЪ ДОМАШНА МОЛИТВА.

Добритѣ слѣдствия отъ домашна молитва никогa не ще бждатъ напълно познати. Прѣди много години едно християнско семейство въ единъ отъ западнитѣ щати въ Америка живѣло въ една скромна колиба на единъ чифликъ. Религиозна служба се извършвала въ онова скромно жилище редовно всѣка вечеръ. Бащата билъ благочестивъ човѣкъ Божий, който, посрѣдъ борбата съ сиромашията, която се продължавала почти прѣзъ цѣлия му животъ, никогa не прѣнебрѣгвалъ да прѣпоржчи семейството си на грижата на небесния Отецъ въ края на всѣки день. И майката била сжщо благочестива християнка, която не се срамувала да сияе съ видѣлината си прѣдъ дѣцата си. Когато отсѣтствувалъ мжжътъ ъ отъ дома, тя събирала дѣцата си около си всѣка вечеръ, прочитала една часть отъ Свещеното Писание, и съ гласъ треперящъ отъ душевно възнеение, принасяла Богу кратка вечерня молитва. Колибата била скромна, богатата на живота оскждни, но огньоветѣ на духовна прѣданность никогa не били оставени да изгаснатъ на домашния олтарь.

Въ онова семейство имало нѣколко синове, които растѣли всрѣдъ изкушенията, на които сж всѣкога изложени юноши въ селски околии, и прѣдъ които хиледи падатъ. Единъ отъ онѣзи юноши билъ особено чувствителенъ на онѣзи зли влияния, и отъ рано почналъ

да се вдава на натиска на грѣшното прѣлъщение. Но едно нѣщо го възпирало, дори и когато го не виждали родителитѣ му — религиозната атмосфера на домашното жилище го слѣдвала кадѣто и да отивалъ. Една вечеръ, като слушалъ молитвата на баща си, странно чувство го обзело. Той видѣлъ безумието и опасността отъ грѣха въ нова видѣлина. Хубостта на правдата съвършено го заплѣнила. Бждащи възможности се издигнали прѣдъ него като боговдѣхновено видѣние. Убѣждението за негова дългъ, което въ онзи моментъ завладѣло ума му, се указало обратната точка на живота му. Той чулъ Божий гласъ говорящъ съ ясень и силенъ тонъ, да го зове на Своя служба въ християнското служителство. Това било ясно призвание отъ Бога да се обърне отъ грѣхъ и да проповѣдва Евангелието. Прѣди да се свърши молитвата отговорътъ билъ даденъ и рѣшението неизмѣнно зето, че ще живѣе за Бога.

Той пристѣпилъ веднага да тури въ изпълнение рѣшението си. Присѣдинилъ се съ черквата, послѣдвалъ Христа, намѣрилъ срѣдства да свърши колегиаленъ курсъ, влѣзълъ въ християнското свещенослужителство и стои и до днесъ на Сионскитѣ стѣни като вове грѣшници на покаяние. Едно четиридесетъ годишно поприще въ християнското свещенослужителство, съ обръщанието на хиляди души и други добри резултати, много отъ които нѣма да се узнаятъ, до когато се отворятъ книгитѣ на послѣдния день, всички има да се прослѣдятъ назадъ до онова малко начало на семейния олтаръ.

Слѣдната случка е зета отъ едно религиозно списание: „Прѣди нѣколко години единъ англичанинъ въ Америка прѣкаралъ нѣколко деня съ единъ благочестивъ приятель. Той билъ талантливъ и образованъ чловѣкъ, но безвѣрникъ. Четири години слѣдъ това той се завърналъ на сѣщия домъ — усърденъ християнинъ. Хората сѣ чудили за промѣнеието, но малко мислили отъ гдѣ и отъ кога водяло то началото си. Той имъ казалъ, че когато присѣдствувалъ на домашната имъ молитва, на първата вечеръ на прѣдишното си посѣщение, и когато слѣдъ като се прочала една глава отъ Библията, всички колѣничили да се молятъ, споменътъ на това така изпълнилъ паметта му, щото не чулъ ни една дума. Но случката го на-

карала да мисли, и неговото размисленне се свършило съ това, че той напусналъ безплодната пустиня на безвѣрието и намѣрилъ тихо упокоение въ издѣйствуваното отъ Исуса Христа спасение.“

Трѣбва ли да се прѣнебрѣгва домашната молитва? Трѣбва ли да допускатъ християнски родители многото имъ работа, общественитѣ имъ занятия, и любовта на удоволствието да развалятъ домашното поклонение и да изгонятъ домашния олтаръ? Да се лишатъ ли дѣцата на черквата отъ ползтитѣ на този светъ институтъ чрѣзъ индиферентността (равнодушнито) и небрѣжността на своитѣ собствени родители? Да не бжде! Богъ да съживи домашната молитва!

Посвтеенъ Имотъ.

Нѣма вѣренъ християнинъ, който да държи непосвѣтена на Бога кисня. Божиятъ всеобщъ законъ за безкористно служение е тѣй върховенъ въ областта на онова богатство, което разширява силата на човѣка да върши много нѣща—както е и въ кой да било другъ отдѣлъ на възможнитѣ усилия на човѣка. Неизмѣняемиятъ законъ Божий, който свързва обязаностъ съ всеко благовѣрмие и поставя дългъ срѣщу всеко право, не прави извинение и по отношение къмъ богатството съ обширнитѣ му сили за служение. Богъ е тѣй наредилъ обществения животъ на нашия човѣчески родъ, че никой човѣкъ не може да оползотвори душевнитѣ си и сърдечни сили, догдѣто не употреби онѣзи сили въ служението на своитѣ съчловѣци. Това е общеприетъ законъ въ областта на ума и духа. Не по-малко е той задължителенъ и на силата, що богатството дава на разположението на чловѣка. „Мое е; мога да го употребя себелюбиво, ако искамъ.“ Никой не си е съставилъ ясно понятие за отговорността що дава притѣжанието на имуществъ, догдѣто неговитѣ отношения, поради тѣзи негови имуществъ, къмъ неговитѣ съчловѣци не запълнятъ по-широко мѣсто въ неговия възгледъ за живота, отколкуто неговата възможность чрѣзъ богатствата си да служи на собствнитѣ користни цѣли. Никой човѣкъ не е свободенъ да избере дали той и неговиятъ имотъ да се подчинятъ на Божия законъ за служението. Той и неговиятъ имотъ сѣ по необходимость подъ онзи законъ, както

що е и той по необходимост членъ на обществото и на държавата безъ да се иска неговото за това рѣшение. Въ употребението на своя имотъ, както и на всичкитѣ си други сили, той дължи постоянна вѣрност на онзи законъ за служение; и макаръ че при управлението на своя имотъ той може да прѣнебрѣгне тази обязаностъ, пакъ тя не може никога да се избѣгне.

РАЗНИ.

— **Стари книги въ Дамаскъ.** — Важното откритие на стари книги се е направило въ послѣднѣо врѣме въ една джамия въ Дамаскъ. Гражданска и военна комисиия е била назначена отъ управителя, Назимъ Паша, да изучи добри книги. Вече се извѣстява, че между тѣзи книги има десетъ написани съ хубави стари арабски (куфически) букви. Една отъ тѣзи книги е най-малкиятъ екземпляръ отъ Корана, що се е нѣкога намиралъ; а другъ екземпляръ, въ противоположностъ, е голѣмъ колкото най-голѣмия Коранъ въ Каирската библиотека. Императоръ Вилхелмъ, като се научилъ за откритието, е издѣйствувалъ разрѣшение отъ Султана да изпрати германски професоръ въ Дамаскъ, да работи ведно съ назначената комисиия. Германската академия изражава надежда, че въ тази нова сбирка книги може да се намѣрятъ нѣкои отъ оригиналнитѣ рѣкописи на Новия Завѣтъ. Вѣроятността за успѣхъ по тази посока е малка, но чудесата по християнската археология не сж се още свѣршили.

— **Какво иска Папата.** — Папата е отправилъ писмо до своя Кардиналъ Викарий, въ което излага опасността отъ свободната пропаганда на протестантизма въ Италия, особено въ Римъ. Той забѣлѣзва, че тази пропаганда е допустима отъ закона, но се сили да докаже колко болезнено е за него положението, произтекающе отъ това, понеже самъ той не може да противодѣйствува на пропагандата. Той прѣпоръчва Кардиналтѣ Викарий да усили дѣлото по охранението на вѣрата и увѣщава католицитѣ да се съединятъ въ едно усилие за да намалятъ до колкото е възможно причинената отъ горѣспомѣнатата пропаганда вреда.

По-добро насърчение за евангелскитѣ

църкви, които сж основали мисии въ Римъ не може да има отъ горѣизложеното свидѣтелство на Папа Лѣва XIII, именно, че Протестантизмътъ успѣва въ онзи градъ. Сжщеврѣменно думитѣ на Папата ясно показватъ какво би сторилъ той, ако да сжществуваше свѣтската папска властъ. За добра честъ тази властъ е вече дѣло на безвъзвратното минало.

— **Мисионеритѣ въ Китай.** — „Има причина да вѣрваме,“ пише Етесконъ Мерилъ, „че има сжществена основа за мнѣнието, какво поведението на нѣкои мисионери въ Китай не е било каквото трѣбва и нѣкакъ е давало поводъ да се възбужда умразата и патриотичната вражда на китайския народъ противъ тѣхъ. Има мисионери и мисионери. Мисионеритѣ, които прѣдставляватъ евангелскитѣ църкви, проповѣдватъ простото евангелие за спасение чрѣзъ жѣртвата въ плотения Спасителъ, и наставляватъ народа въ пѣтя на живота; тѣ не възбуждатъ по този начинъ гнѣва на онѣзи, между които работятъ, нито съпротивлението на властитѣ, които се научаватъ за тѣхнитѣ способности и тѣхното учение. Но има и други мисионери, които правятъ съвсѣмъ друго впечатление. Тѣ прѣдставляватъ велика църква съ импозантни церемонии, съ отличителни одежди, съ високи идеи за сановническо достолѣние и властъ, и изискватъ такива почести, уважение, и покорностъ, каквито подобава на личности имѣющи право да управляватъ. Въ много случаи тѣхната надмѣнностъ и тѣхнитѣ претенции се стремятъ къмъ нищо по-малко отъ установението на чуждестранно правителство надъ тѣхнитѣ послѣдователи, ако не и надъ цѣлата община, дѣто тѣ се установяватъ като господари и князове.

— „Любѣте враговетѣ си, благославяйте тия, които ви кѣлнатъ, правѣте добро на тѣзи, които ви ненавиждатъ, и молѣте се за тия, които ви правятъ пакостъ и ви гонятъ: за да бждете синове на Отца вашего, който е на небеса.

Защото Той повелява на слънцето Си да изгрѣва на злитѣ и на добритѣ, и дава дѣждъ на праведнитѣ и неправеднитѣ.“

(Мат. 5; 44—47).